

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1938 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition an-
gående utbyggnad av Kattstrupeforsen m. m.*

(4:e avd.)

I en den 28 januari 1938 dagtecknad proposition, nr 70, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ett vid statsrådsprotokollet fogat, med Östersunds elektriska aktiebolag ingånget avtal för utbyggnad av Kattstrupeforsens fallkomplex i Indalsälven med rätt för vattenfallsstyrelsen att vidtaga de smärre ändringar i avtalet, som vid dess tillämpning kunna visa sig erforderliga och varom överenskommelse kan träffas, *dels ock* medgiva, att för gäldande av kronans insats, 825,000 kronor, i det bolag, som enligt nämnda avtal skall bildas för utbyggnad av Kattstrupeforsen, må ej mindre å bolaget överlätas statens vattenfallsverk tillhörig, i § 2 i avtalet avsedd vattenrätt m. m. än även disponeras ett belopp av 697,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

I syfte att erhålla säkerhet för tillräcklig tillgång på kraft har vattenfallsstyrelsen ansett erforderligt, att inom den närmaste tiden två nya kraftstationsbyggen påbörjas, nämligen ett i Trollhättan och ett i mellersta Norrland. Beträffande kraftstationen i Trollhättan har förslag förelagts årets riksdag i proposition nr 48 (se statsutskottets utlåtande nr 9, punkt 37:o), medan frågan om ny kraftstation i mellersta Norrland torde föreligga till avgörande inom den närmaste tiden. För sistnämnda kraftstation är avsett att utbygga det nästlidet år inköpta Torpshammarfallet i Gimån. På grund av byggnadstekniska förhållanden kommer emellertid en utbyggnad av detta fall att draga en relativt lång tid, 6 à 7 år. För att kunna möta det kraftbehov, som kan beräknas behöva tillgodoses redan före det en ny kraftstation vid Torpshammarfallet kan träda i funktion, har vattenfallsstyrelsen ansett sig böra undersöka föreliggande möjligheter att utnyttja ett annat vattenfall av måttlig storlek, som skulle kunna utbyggas på väsentligt kortare tid än Torpshammarfallet. Vattenfallsstyrelsen har därvid funnit Kattstrupeforsen i Indalsälven icke endast med hänsyn till de låga utbyggnadskostnaderna utan även på grund av kraftbeloppets storlek lämplig att inpassas i vattenfallsstyrelsens byggnadsplaner. Byggnadskostnaderna beräknas till omkring 10,000,000 kronor, och byggnadstiden torde bliva 2 à 2½

år mot 3 à 4 år för andra tänkbara utbyggnader, vilka dessutom bliva av en avsevärt större storlek.

Kattstrupeforsen äges till omkring 17 procent av staten och till cirka 60 procent av Östersunds elektriska aktiebolag, i vilket Östersunds stad innehar omkring 45 procent av aktiekapitalet. Av återstående fallandelar äger Hissmofors aktiebolag cirka 17 procent. Vid en utbyggnad av 16 meters fallhöjd och vid en normal vattenmängd av 225 kubikmeter per sekund med överbelastning upp till 275 kubikmeter per sekund skulle Kattstrupeforsen kunna lämna ett kraftbelopp av normalt omkring 27,000 och maximalt 31,000 kilowatt. Östersundsbolagets kraftandel får icke utan vattenfallsstyrelsens skriftliga medgivande överstiga 45 procent. Vattenfallsstyrelsens kraftandel utgöres av återstoden i kraftbolagets nettokrafttillgångar.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Sedan vattenfallsstyrelsen i syfte att åvägabringa gemensamt utbyggande av Kattstrupeforsen inlett underhandlingar med Östersunds elektriska aktiebolag, hava förhandlingarna resulterat i det mellan vattenfallsstyrelsen och bolaget träffade, nu till prövning föreliggande avtalet. Enligt detta skall samarbetet äga rum genom ett för ändamålet särskilt bildat aktiebolag, i vilket staten skulle disponera 55 procent och Östersundsbolaget 45 procent av aktiekapitalet. Detta skulle uppgå till minst 1.5 och högst 4.5 miljoner kronor, fördelat i aktier å nominellt 1,000 kronor. Första insatsen förutsattes emellertid uppgå till endast minimikapitalet. Detta skulle gäldas huvudsakligast på så sätt, att parterna dels å bolaget överlåta all dem tillhörig vattenrätt i Kattstrupeforsen m. m., därvid kraftandelarnas värde skulle beräknas efter det genomsnittspris, som Östersundsbolaget erlagt för sina fallandelar, dels ock kontant erlagga, vattenfallsstyrelsen för tecknade 825 aktier 697,000 kronor och Östersundsbolaget för tecknade 675 aktier 129,000 kronor. Enligt det upprättade förslaget till bolagsordning skulle av styrelsens ledamöter, vilka skulle utgöra fem till antalet med en suppleant för var och en av dem, ordföranden jämte suppleant för denne utses av Kungl. Maj:t. Av de övriga skulle vattenfallsstyrelsen och Östersundsbolaget utse vardera en ledamot jämte suppleant och bolagsstämman de återstående. I fråga om de av stämman utsedda ledamöterna har i avtalet förutsatts, att intressena å ömse sidor bliva i lika grad tillgodosedda.

I anslutning till det nu ifrågavarande avtalet hava två särskilda överenskommelser träffats med Hissmofors aktiebolag i avsikt att reglera de förhållanden, som vid ett utbyggande av Kattstrupeforsen uppkomma på grund av nämnda bolags delägarskap i vattenfallet. Enligt dessa avtal skulle, bland annat, det tillämnade bolaget mot en ersättning av 150,000 kronor äga tillgodogöra sig Hissmofors aktiebolags till omkring 17 procent uppgående andel i vattenfallet. Parterna hava därjämte överenskommit om samarbete under viss förutsättning för dygns- och veckoreglering av avrinningen från Storsjön. Vidare hava parterna åtagit sig att under tiden intill den 1 januari 1978 samverka för en rationell uppdelning av kraftdistributionen. I syfte att bereda Hissmofors aktiebolag, som för närvarande enligt ett den 1 december 1946 upphörande avtal levererar den av Östersundsbolaget distribuerade kraften, avsättning för viss del av dess kraftproduktion har vattenfallsstyrelsen slutligen träffat ett särskilt avtal med Hissmofors aktiebolag om ökning under vissa villkor av den kraftleverans från bolaget, varom vattenfallsstyrelsen i samband med elektrifieringen av banan Bräcke—Östersund överenskommit med bolaget.

I likhet med vattenfallsstyrelsen finner jag det angeläget, att åtgärder i god tid vidtagas för att möta det ökade kraftbehov, som kan beräknas uppstå under tiden intill dess Torpshammarfallets utbyggnad, varom jag senare ämnar framlägga förslag, hinner fullbordas. Med hänsyn till föreliggande gynnsamma förhållanden för en utbyggnad av Kattstrupeforsen, därvid bland annat bör framhållas den relativt korta utbyggnadstiden, som möjliggör en anpassning av byggnadsarbetet efter möjligen blivande konjunkturväxlingar, synes förslaget om ett utbyggande av ifrågakvarande vattenfall vara väl motiverat.

Förevarande förslag avser att under samarbete mellan vattenfallsstyrelsen och de båda andra intressenterna Östersunds elektriska aktiebolag och Hissmofors aktiebolag utbygga Kattstrupeforsen i Indalsälven. Företaget är jämförelsevis begränsat med en kapacitet av cirka 30,000 kilowatt och en utbyggnadstid av allenast 2 à 2½ år och synes alltså lämpat att ingå som ett led i vattenfallsstyrelsens åtgärder för att möta de mera omedelbara stegringar i kraftbehov, som förutses uppkomma under den närmaste framtiden. Kraftstationen beräknas bliva driftfärdig tidigast år 1941 och — med möjlighet till företagets anpassning efter konjunkturutvecklingen — senast år 1946.

Med tillstyrkande av propositionen hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ett vid statsrådsprotokollet fogat, med Östersunds elektriska aktiebolag ingånget avtal för utbyggnad av Kattstrupeforsens fallkomplex i Indalsälven med rätt för vattenfallsstyrelsen att vidtaga de smärre ändringar i avtalet, som vid dess tillämpning kunna visa sig erforderliga och varom överenskommelse kan träffas,

b) medgiva, att för gäldande av kronans insats, 825,000 kronor, i det bolag, som enligt nämnda avtal skall bildas för utbyggande av Kattstrupeforsen, må ej mindre å bolaget överlåtas statens vattenfallsverk tillhörig, i § 2 i avtalet avsedd vattenrätt m. m. än även disponeras ett belopp av 697,000 kronor av till vattenfallsstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättning till statens vattenfallsverks förnyelsefond.

Stockholm den 11 februari 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Svensson* i Kompermåla, *Asplund*, *Borell*, *Andrén*, *Ström* i Lidköping, *Nilsson* i Fredriksfält, *Lindström*, *Larsson* i Varberg, *Sundberg*, *von Heland*, *Bäcklund* och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Törnkvist*, *Strindlund*, *Jeppsson*, *Jousson* i Eskilstuna, *Svensson*, *Holmdahl*, *Isacsson*, *Weijne*, *Olsson* i Staxäng, *Persson* i Tidaholm och *Andersson* i Malmö.